

تکالیف درسی

و اهمیت آن در یادگیری

مؤلف :

حسن موردی، جواد داروغه‌گی

انتشارات

پیشرو مبتکران

فهرست محتوا

۱۱	پیش گفتار
۱۳	تاریخچه تکلیف
۱۴	تکلیف چیست؟
۱۵	جایگاه و اهمیت تکالیف درسی
۱۹	کارکرد تکلیف شب
۲۰	ماهیت تکلیف شب
۲۱	توصیه های کاربردی
۲۲	تکلیف شب برای چیست
۲۵	اهداف تکلیف
۲۶	انواع تکالیف درسی
۲۶	الف) تکالیف درسی از منظر محتوا و هدف ارائه:
۲۶	۱) تکالیف تمرینی
۲۶	۲) تکالیف آماده سازی
۲۷	۳) تکالیف بسطی - امتدادی
۲۹	۴) تکالیف خلاقیتی
۲۹	اهمیت تکالیف خلاقیتی
۳۲	چهارچوب یا ساختمان تکلیف خلاق
۳۲	۵) تکالیف پژوهشی
۳۳	۶) تکالیف هوشی

- ۳۳..... (۷) تکالیف کاربردی
- ۳۳..... (ب) تکالیف درسی از منظر ساختار و شیوه ی ارائه :
- ۳۳..... (۱) تکالیف انفرادی
- ۳۳..... (۲) تکالیف گروهی
- ۳۵..... (۳) تکالیف عمومی یا یکنواخت
- ۳۵..... (۴) تکالیف انتخابی
- ۳۵..... (ج) طبقه بندی تکالیف درسی به لحاظ مدت زمان اجرا:
- ۳۵..... (۱) تکالیف کوتاه مدت
- ۳۵..... (۲) تکالیف بلندمدت
- ۳۵..... (د) طبقه بندی تکالیف به لحاظ نوع ارائه :
- ۳۵..... (۱) تکالیف شفاهی
- ۳۶..... (۲) تکالیف کتبی
- ۳۶..... (۳) تکالیف عملی
- ۳۶..... (ن) طبقه بندی تکالیف به لحاظ نتایج حاصل از آن :
- ۳۶..... (۱) تکالیف محصول محور
- ۳۶..... (۲) تکالیف فرایند محور
- ۳۶..... چگونه تکالیفی با راه حل های خلاق ارائه نماییم؟
- ۳۸..... تکلیف خلاقیتی با طرح سوالات مناسب
- ۳۹..... راه های رشد خلاقیت
- ۴۰..... موانع رشد و شکوفایی خلاقیت

- تکلیف مدرسه با دانش آموزان خلاق ۴۰
- زمان ۴۱
- محیط و مکان ۴۱
- محتوای آموزشی ۴۲
- جو کلاس ۴۲
- خصوصیات تکلیف شب مناسب از نظر تحقیقات تربیتی: ۴۲
- تکلیف درسی در دسری بزرگ برای معلمان ۴۳
- نقش والدین در تکلیف درسی دانش آموزان ۴۶
- زمان یادگیری را محدود نکنیم ۵۰
- علاقه از نوع بی قید و شر ۵۰
- راهکارهایی جهت رفع مشکل والدین با فرزندانشان ۵۱
- راهبردهای غنی سازی تکلیف آموزشی ۵۱
- میزان و مدت بهینه ی انجام تکلیف چه قدر است ۵۳
- آثار مثبت تکلیف شب ۵۳
- آثار منفی تکلیف شب ۵۴
- راه های رسیدگی به تکالیف ۵۴
- نتایج ارائه تکلیف به شیوه ی سنتی ۵۵
- تکلیف شب و پیشرفت تحصیلی ۵۵
- دیدگاه ارزشیابی توصیفی در مورد تکالیف درسی ۵۶
- مزایای تکالیف درسی در ارزشیابی توصیفی ۵۶

- ۵۸..... ویژگی های بازخورد
- ۵۹..... تاثیر مخرب ارائه ی تکلیف زیاد به دانش آموزان
- ۵۹..... معلم الگوی خلاقیت دانش آموز
- ۶۰..... چند پیشنهاد موثر در رشد خلاقیت
- ۶۱..... نتیجه گیری
- ۶۲..... منابع

پیش گفتار

تکلیف همواره به عنوان یکی از عوامل مهم در تحقق یادگیری مطرح بوده و در هر دوره متناسب با برداشتی که از یادگیری وجود داشته، شکل و نوع تکلیف نیز متفاوت بوده است. شاید در گذشته اگر دانش آموزی صرفاً موفق به انباشتن محفوظاتی در ذهن خویش می شد، تصور می رفت که یادگیری در او تحقق یافته است. اما امروزه، با تعریفی که از یادگیری می شود توقع اهدافی فراتر از آن وجود دارد. یکی از متغیرهای رایج در مورد یادگیری به شرح زیر است: «یادگیری تغییری است که در توانایی انسان ایجاد می شود و برای مدتی باقی می ماند و نمی توان آن را به سادگی به فرآوردهای رشد کسب شده نسبت داد».

به همین دلیل از تکالیف خانه به عنوان تمرین جهت یادگیری و توانایی استفاده می گردد. تکلیف خانه به آن دسته از فعالیت های درسی اطلاق می شود که در یادگیری های کلاسی جهت انجام دادن در خارج از کلاس درس و مدرسه برای دانش آموزان تعیین می شود. قدمت تکلیف به آغاز زمان آموزش بازمی گردد و از آن زمانی که بچه ها تمرینات درسی خود را روی لوح کوچک سنگی و ... انجام می دادند تا به امروز که در اغلب موارد کاغذهای سفید و الوان و کتابچه های متنوع، وسیله انجام این وظیفه آموزشی می باشد وجود داشته است. حتی بسیاری بر این باورند که زندگی تکلیف است همان تکلیفی که خداوند متعال به قدر توانایی و وسع هر کس بر عهده او گذاشته است.

به هر حال تکلیف به عنوان جزیی لاینفک از سیستم آموزش و فرآیند یاددهی - یادگیری مورد توجه و نظر صاحب نظران بخصوص اولیا و مربیان بوده و می باشد. لیکن لازم است اولیا و مربیان جهت رشد و ترقی فرزندان این مرز و بوم و تبلور اذهان فرهنگی و آموزشی آن ها با اهداف و فواید تکلیف به شیوه علمی آشنایی بیش تری پیدا نمایند.

شکی نیست که هنوز عده ی کثیری از معلمان، به شیوه ی سنتی تکلیف شب می گویند و هراز گاهی اگر فرصت دست بدهد بر روی تکالیف یا آخر تکلیف علامت هایی از خط زدن و یا امضا نمودن ثبت می نمایند و این روش تعیین تکلیف، برای تملای دانش آموزان اجرا می شود، لذا نحوه ی بررسی آن تا چه حد می تواند بر میزان تثبیت یادگیری دانش آموزان موثر باشد. بررسی این نکته به نظر ضروری می رسد که چند درصد از معلمان ما از شیوه های نوین در

تهیه‌ی تکالیف و بررسی آن استفاده می‌نمایند و چگونه می‌توان این روش‌ها را بسط و گسترش داد. بنابراین لازم است در خصوص ارائه‌ی تکالیف مناسب و بازخورد آن از سوی محققان، معلمان و ... فکری اندیشیده شود و خانه‌ی تکانی کلی صورت گیرد تا باز هم شاهد عقب ماندگی از قافله‌ی تعلیم و تربیت نوین نباشیم.

امروزه با توجه به تحولات جوامع، پیدایش نظریه‌های تربیتی و وجود رسانه‌هایی که اوقات فراغت دانش‌آموزان را به خود اختصاص می‌دهند، ضرورت استفاده از تکالیف شب در بسیاری از کشورها مورد سوال قرار گرفته و راههای دیگری برای پرکردن اوقات فراغت کودکان و نوجوانان در خانه تدبیر می‌گردد.

در بعضی از جوامع از جمله در ایران تکالیف شب هنوز جایگاه سنتی و ارزشی خود را حفظ نموده است و از آن‌جا که گروه‌های مختلفی درگیر آن می‌باشند، این مسئله هنوز به عنوان یک موضوع روز مطرح بوده و طیف وسیعی از افکار و عقاید مختلف و گاه متضادی را در بر می‌گیرد. تکالیف شب چنان با تامل و بود نظام آموزش و پرورش کشورمان آمیخته است که تصور مدرسه بدون تکالیف برای بسیاری از ما ممکن نیست. تکالیف به عنوان فعالیتی که دانش‌آموزان و والدین آنها را درگیر ساخته از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است.

بدون شک طراحی، تولید و ارزشیابی تکالیف بخشی‌ساز شده برای مدارس فرصت مغتنمی خواهد بود تا توان تولید برنامه درسی را در مدارس با هدف غنی‌سازی فرهنگ آموزش باز یابند. معلمان با ارایه‌ی تکالیف خلاق، دانش‌آموزان را به مولای کاری ترغیب می‌نمایند که در کلاس درس آغاز شده است و آنان را به فعالیت‌های انفرادی، یا تیمی و ابتکاری، ترغیب می‌کنند. به این نوع تکالیف کمتر می‌توان به صورت یک تکالیف یک شبه نگاه کرد. یکی از خصوصیات تکالیف خلاق، تمرکز بر تولید چیزهای جدید و بکر است نه انجام تمرین‌های زیاد و تکراری.

به هر حال امید مولف و سایر دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت بر آنست که این امر محقق گشته و شاهد تحولات چشمگیری در زمینه‌ی تکالیف درسی در نظام آموزشی کشور باشیم. ان شاء الله...